

Exempel: Riskbedömning av arbetsmoment

För att exemplifiera hur riskbedömning av ett arbetsmoment genomförs i praktiken används här ett exempel med en **gång- och cykelväg som ska beläggas med marksten**. Riskbedömning och handlingsplan för åtgärder beskrivs nedan i text och dokumenteras i en exempelmall (sist i dokumentet).

Förutsättningar och beskrivning av arbetsmoment i vårt exempel

- Marksten ska läggas på en gång- och cykelväg, 40 m lång, och ca 3 m bred
- Vanliga släta betongstenar (400 x 400 x 70)
- Stenen läggs i mönster "halvstensförband"
- Betongstenarna väger 27 kg styck

Arbetet att belägga gång- och cykelvägen med marksten innebär följande arbetsmoment:

1. Schaktarbete (förbereda för gång- och cykelvägen)
2. Markduk/bärlager
3. Stenmjöl
4. Stenläggning

Arbetsmomentet *stenläggning* har valts ut för att exemplifiera hur metodiken kan användas. Markunderlaget är förberett, arbetsmomentet omfattas endast av att lägga marksten.

Förberedelser inför riskbedömningen

- Medverkande i upprättande av riskbedömning av arbetsmoment är: projektör, produktionspersonal, arbetsledare och de yrkesmedarbetare som ska genomföra arbetet samt skyddsombud.
- Underlag som ligger till grund för riskbedömningen är ritningar, APD-plan, anvisningar, tidigare gjorda riskbedömningar och riskdokumentation från projekteringen.

Riskbedömning och åtgärder - steg för steg:

a) Dela upp arbetsmomentet i delmoment

Arbetsmomentet stenläggning kan delas upp i delmomenten: förflyttning av plattor (från upplag till platsen där vissa kapas samt till att plattorna ligger på plats), kapning av plattor, plattläggning, utläggning av fogsand, samt vibrering med markvibrator. I detta exempel fokuseras på "förflyttning av plattor" och samt "kapning av plattor".

b) Identifiera riskkällor – vad är farligt?

Riskkällor som förekommer i delmomenten är:
Förflyttning av plattor: lyfta/bära plattorna

Kapning av plattor: maskin för kapning av plattorna

c) Identifiera risker – vad kan inträffa?

Risker som identifieras, samt vem som kan skadas, vid förflyttning respektive kapning av plattor är följande;

Förflyttning av plattor:

Belastningsskada (egna arbetstagare)

Klämskada (egna arbetstagare)

Krosskada (egna arbetstagare)

Fall till samma nivå (egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person)

Kapning av plattor:

Lungskada p.g.a. damm (egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person)

Hörselskada (egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person)

Vibrationsskada (egna arbetstagare)

Ögonskada (egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person)

Skärskada (egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen)

Belastningsskada (egna arbetstagare)

d) Värdera varje risk – hur stor är risken?

De identifierade riskernas allvarlighetsgrad värderas baserat på sannolikhet och konsekvens. Riskvärdet för några av riskerna är acceptabelt medan flerparten av riskerna kräver att åtgärder genomförs, se exempelmall riskbedömning nedan.

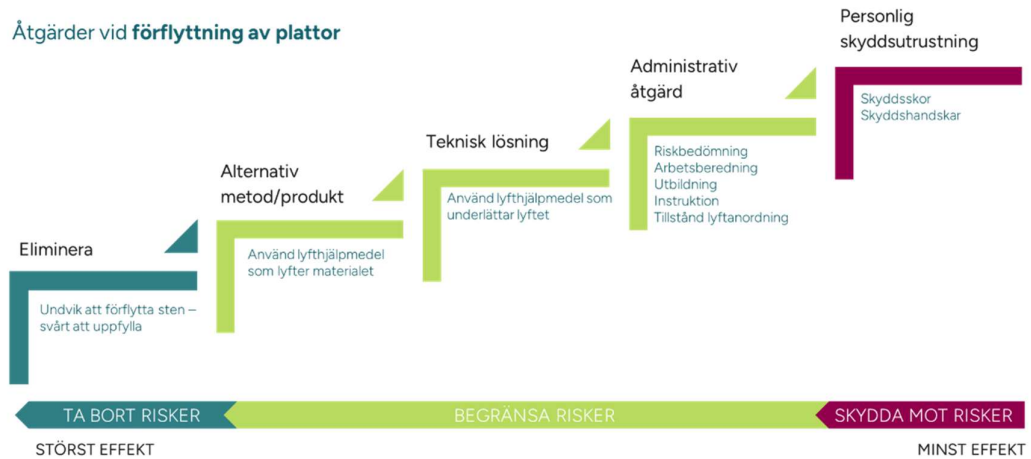
e) Välj åtgärder

Åtgärder tas fram med utgångspunkt i åtgärdstrappan. Det säkerställs att ansvariga för att genomföra åtgärderna är utsedda och att datum är satta för när åtgärderna ska vara implementerade.

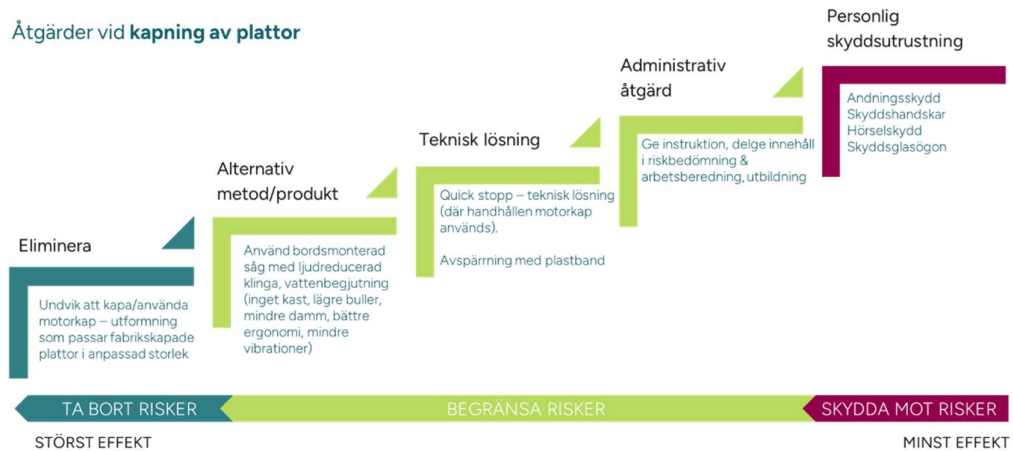
Exempel på åtgärder på olika nivåer i åtgärdstrappan för de olika delmomenten/riskkällorna *förflyttning av plattor* respektive *kapning av plattor* finns i nedan figurer och tabell. Valda åtgärder noteras i exempelmallen.

Åtgärder vid förflyttning av plattor

Åtgärder vid kapning av plattor

Typ av åtgärd	Förflyttning av plattor		Kapning av plattor	
	Åtgärd för att hantera risken för egna arbetstagare	Åtgärd för att hantera risken för andra på byggarbetsplatsen	Åtgärd för att hantera risken för egna arbetstagare	Åtgärd för att hantera risken för andra på byggarbetsplatsen
Eliminering	Undvik att förflytta sten – svårt att uppfylla		Undvik att kapa genom att beställa fabrikskapade plattor i anpassad storlek	
Annan produkt/metod	Använd lyfthjälpmiddel som lyfter materialet		För de storlekar där plattorna inte gick att få fabriksanpassade, använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga, vattenbegjutning	Använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga, vattenbegjutning (lägre buller och mindre damm)

			(ingen risk för "kast", lägre buller, mindre damm, bättre ergonomi, mindre vibrationer)	
Tekniska åtgärder	Använd lyfthjälpmiddel som underlättar lyftet	Avspärning (så att ingen kommer in i riskområdet)	Om handhållen motorkap behöver användas, välj maskin med Quick stopp – teknisk lösning	Avspärning (så att ingen kommer in i riskområdet)
Administrativa åtgärder	Riskbedömning, Arbetsberedning, Utbildning, Instruktion, Tillstånd lyftanordning		Ge instruktion, delge innehåll i riskbedömning & arbetsberedning, utbildning	
Personlig skydds- utrustning	Skyddsutrustning anpassad till arbetsmomentet: Skyddsskor Skyddshandskar		Skyddsutrustning anpassad till arbetsmomentet: Andningsskydd Skyddshandskar Hörselskydd Skyddsglasögon	Hörselskydd

f) Genomför åtgärder

Åtgärderna genomförs före det angivna datumet. Innan arbetet påbörjas görs en sista kontroll av att alla åtgärder är på plats, samt att alla som ska delta har fått en genomgång av riskbedömningen och förstått riskerna och de åtgärder som genomförts. I de fall det krävs görs även en kontroll av att alla som deltar har rätt utbildning och att rätt tillstånd finns på plats.

g) Följ upp åtgärdernas effekt och uppdatera

Arbetsledare tillsammans med skyddsombud följer upp att arbetet utförs enligt riskbedömningen och kontrollerar om det fungerar eller om förutsättningarna ändrats på ett sådant sätt att det finns ett behov av att uppdatera riskbedömningen.

Arbetstagare uppmanas att meddela arbetsledare om åtgärder inte fungerar som tänkt. Kvarstående eller nya risker kan också upptäckas genom skyddsronder eller inrapporterade riskobservationer. Om nya risker upptäcks, för de som utför arbetet eller för andra, behöver arbetet pausas och riskbedömningen uppdateras.

Det visar sig vid uppföljningen att den avspärning som gjordes med plastband inte respekteras. Nya åtgärder tas fram och riskbedömningen uppdateras:

- Plastband ersätts av "kravallstaket" och kompletteras med skylt som informerar om förbudet att gå innanför avspärningen samt varför.
- Bas-U informerar övriga arbetstagare på morgonmötet om att respektera avspärningar.

Vår kontakt

Ulrika Dolietis
Håll Nollan

Bilaga till arbetsmiljöguide

Exempel: Riskbedömning av arbetsmoment
Utfördad: aug 2025

RISKBEDÖMNING								ÅTGÄRDER						
Identifiera risker samt värdera hur stora riskerna är								Handlingsplan för att hantera riskerna						
Nr	Delmoment/Riskkälla En riskkälla är något som kan ge upphov till skada, dvs. en möjlig källa till ohälsa/olycksfall	Riskbeskrivning Identifiera samt beskriv risken (vad kan inträffa, varför är det en risk, hur och vem kan skadas etc).	Arbete med särskild risk enl. AFS 2023:3 Lämnas till Bas-U	Sam-ordnings-risk Lämnas till Bas-U	Riskvärdering Hur stor är risken? Är risken acceptabel eller behövs åtgärder?			Åtgärder Åtgärd för att förebygga eller hantera risken Använd åtgärdsrappan	Riskvärdering efter åtgärder Om riskvärdet efter åtgärder inte är acceptabelt behövs fler åtgärder			Ansvarig Namn	Klar senast Datum	Kontroll utförd Datum
					Sannolikhet Hur troligt det är att det inträffar (1-5)	Konsekvens Hur allvarlig skadan blir om det händer (1-5)	Riskvärde Sannolikhet x Konsekvens		Sannolikhet Hur troligt det är att det inträffar (1-5)	Konsekvens Hur allvarlig skadan blir om det händer (1-5)	Riskvärde Sannolikhet x Konsekvens			
1	Stenläggning -Förflyttning av plattor	Belastningsskada vid lyft av tunga plattor. Egna arbetstagare			4	4	16	Använd lyfthjälpmedel	1	4	4	Namn Namnsson	250904	
2	Stenläggning -Förflyttning av plattor	Klämskada om hand fot hamnar under plattor. Egna arbetstagare			3	2	6	Använd lyfthjälpmedel Skyddsskor och skyddshandskar.	2	2	4	Namn Namnsson	250904	
3	Stenläggning -Förflyttning av plattor	Krosskada om platta tappas på kroppsdel. Egna arbetstagare			2	4	8	Använd lyfthjälpmedel Skyddsskor och skyddshandskar.	1	4	4	Namn Namnsson	250904	
4	Stenläggning -Förflyttning av plattor	Fall till samma nivå, t.ex. snubblar på platta eller ojämnt underlag. Egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person	x	x	2	2	4	Använd lyfthjälpmedel. Avspärrning med plastband	1	2	2	Namn Namnsson	250904	
5	Stenläggning - Kapning av plattor	Lungskada pga damm. Egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person	x	x	3	3	9	Använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga och vattenbegjutning. Andningsskydd	2	3	6	Namn Namnsson	250904	
6	Stenläggning - Kapning av plattor	Hörselskada pga maskinens buller. Egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person	x	x	3	2	6	Använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga och vattenbegjutning. Hörselskydd.	2	2	4	Namn Namnsson	250904	

Vår kontakt

Ulrika Dolietis
Håll Nollan

Bilaga till arbetsmiljöguide

Exempel: Riskbedömning av arbetsmoment
Utfärdad: aug 2025

7	Stenläggning - Kapning av plattor	Vibrationsskada pga vibrerande maskin. Egna arbetstagare			3	4	12	Använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga och vattenbegjutning	2	4	8	Namn Namnsson	250904
8	Stenläggning - Kapning av plattor	Ögonskada pga damm eller grus vid kapning. Egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen, tredje person	x	x	2	3	6	Använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga och vattenbegjutning. Skyddsglasögon	1	3	3	Namn Namnsson	250904
9	Stenläggning - Kapning av plattor	Skärskada från kap. Egna arbetstagare, andra på byggarbetsplatsen			2	4	8	Använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga och vattenbegjutning. Skyddsandskar. Avspärning	1	4	4	Namn Namnsson	250904
10	Stenläggning - Kapning av plattor	Belastningsskada pga tunga plattor som lyfts till kap. Egna arbetstagare			3	3	9	Använd bordsmonterad såg med ljudreducerad klinga och vattenbegjutning	1	3	3	Namn Namnsson	250904